

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI DŁUGOPOLE
ZDRÓJ

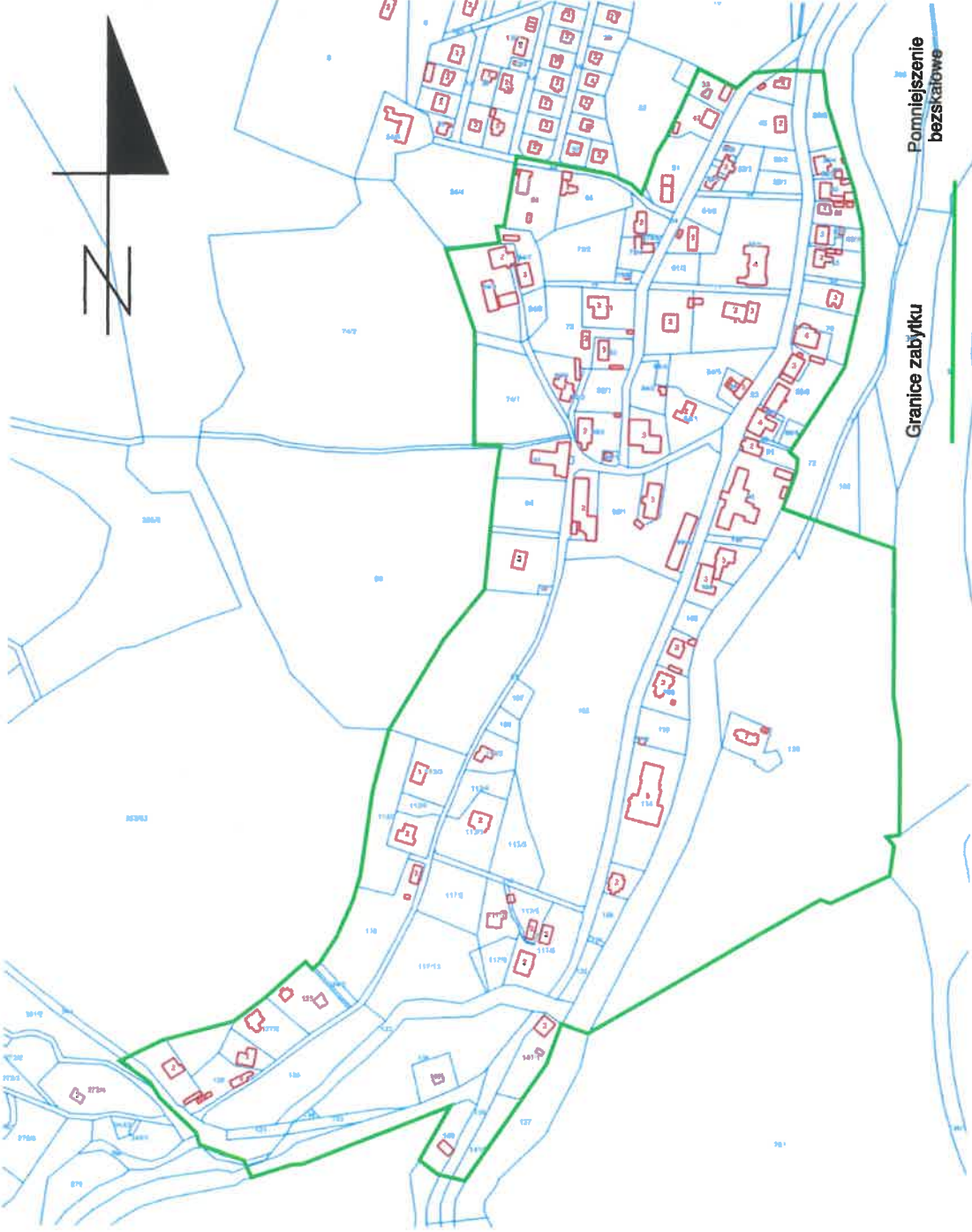
2. Czas powstania

XIV, XIX w.

3. Miejscowość

DŁUGOPOLE ZDRÓJ

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **KŁODZKI**

gmina: **BYSTRZYCA KŁODZKA**

6. Współrzędne geograficzne

50° 14' 44.789" N 16° 37' 51.001" E

7. Użytkowanie obecne

UZDROWISKOWE

MIESZKALNE

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: Sauerborne, Sauer Brune, Sauerbrunn, Ober Langenu, Saubrunnen, Sauerbrunn, Bad Nieder-Langenu, Langenu, Bad Langenu, Dłużewo Zdrój

HISTORIA: Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z XIV w. – w okolicy późniejszego uzdrowiska znajdował się młyn należący do rodziny von Glubos, który w późniejszym czasie został podarowany szpitalowi w Bystřicy Kłodzkiej. Od około 1563 r. w okolicy późniejszego uzdrowiska była czynna kopalnia alunu, która jednak już po 1593 r. przestała być wykorzystywana. Niedługo później, około roku 1620 r. odkryto tam źródło wody mineralnej, która szybko zaczęła być wykorzystana przez miejscową ludność. W 1762 r. źródło zostało udostępnione przez właściciela, tj. młynarza Wolfa. W czasie tym miejscowa ludność trudniła się przede wszystkim rolnictwem i rzemiosłem (m. in. tkactwo). Za początek uzdrowiska można uznać ujęcie wody w źródle „Emilia” w 1798 r. oraz jego udostępnienie w 1802 r. Od początku XIX w. rozpoczęło w osadzie lecznicze kąpiele wodne; wybudowano budynki kąpielowe i zajazdy dla gości. W latach 1817-1839 wieś należała do Bystřicy Kłodzkiej, jednak z powodu braku znaczących zysków zostało sprzedane doktorowi medycyny Juliusowi Hancke. W czasach rodziny Hancke nastąpił największy rozkwit uzdrowiska – wykonywano tu zabiegi borowinowe, mleczne i klimatyczne; w 1851 r. otworzono aptekę, a w 1876 r. odkryto kolejne źródło („Eliza”). W 1882 r. w uzdrowisku powstał dworzec kolejowy oraz uruchomiono pocztę. Do końca XIX w. miejscowość przeżywała okres swojego największego rozkwitu i było systematycznie rozwijane i powiększane. W 1893 r. wybudowano kościół ewangelicki. W 1909 r. wykonano odwiert kolejnego źródła („Renata”). W okresie międzywojennym, do 1945 r. uzdrowisko było otwarte jedynie w okresie letnim. Miejscowość aż do roku 1945 r. przynależała do Długopola Dolnego. W okresie powojennych D. utrzymało swój status miejscowości uzdrowiskowej – zmodernizowano część historycznej zabudowy oraz dobudowano nowe obiekty służące kuracjom.

Obecnie jest to najmniejsze uzdrowisko Kotliny Kłodzkiej; zachował się dawny układ przestrzenny z centralnie usytuowanym Parkiem Zdrojowym i Parkiem Wschodnim.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura –
załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

3 lipca 2023 r.

Adamina Modrzejewska

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	DŁUGOPOLE ZDRÓJ	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	BYSTRZYCA KŁODZKA	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI DŁUGOPOLE ZDRÓJ	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	KŁODZKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- zatrącenie historycznie ukształtowanego układu ruralistycznego wsi
- przebudowa i niezgodne z doktryną konserwatorską prace remontowe historycznej zabytkowej zabudowy mieszkalnej i uzdrowiskowej

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- rozbudowa wsi z poszanowaniem historycznego ukształtowanego układu ruralistycznego
- budowa nowych obiektów z zastosowaniem materiałów występujących w budownictwie lokalnym oraz z zachowaniem cech charakterystycznych dla Kotliny Kłodzkiej oraz dla górskiej architektury uzdrowiskowej
- prace remontowe i modernizacyjne przy historycznej zabudowie mieszkalnej i gospodarczej należy prowadzić z zachowaniem i poszanowaniem oryginalnej substancji zabytkowej
- zachowanie i odtworzenie historycznie ukształtowanej zieleni (parki, aleje)
- prace przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi

ŹRÓDŁA I LITERATURA

Brygier W., Dudziak T., Chomiak I., *Ziemia Kłodzka*, Pruszków 2018.
Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Polen Schlesien, Berlin 2005.
Kögler J., *Die Chroniken der Grafschaft Glatz*, Bd. 1, *Die Stadt- und Pfarrechroniken von Lewin, Mittelwalde, Wünschelburg, Neurode, Wilhelmsthal*, 1841.
Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
Rybka-Cegielska I., Boguszewicz M., Wiśniewska D., *Studium śródowiska kulturowego gminy Bystrzyca Kłodzka woj. Wałbrzyskie tom II, część I*, Wrocław 1995.
Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 15: Kotlina Kłodzka i Rów Górnej Nisy, Wrocław 1994.

Kartografia

Messtischblatt Habelschwerdt 5765, ok. 1936 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

3 lipca 2023 r.

Adamina
Modrzejewska

